

MIGRATION OF THE EASTERN IMPERIAL EAGLE AND STEPPE EAGLE IN TURKMENISTAN

Rustamov E.A., Khodzhamuradov H.I., Veyisov A.S. (Menzbeer Ornithological Society, Moscow, Russia)

Contact:

Eldar Rustamov
elldaru@mail.ru

Khodzhamurad
Khodzhamuradov
hojamurad@mail.ru

Atamyrat Veyisov
atamyratveyisov@gmail.com

Recommended citation: Rustamov E.A., Khodzhamuradov H.I., Veyisov A.S. Migration of the Eastern Imperial Eagle and Steppe Eagle in Turkmenistan. – *Raptors Conservation*. 2023. S2: 160–162. DOI: 10.19074/1814-8654-2023-2-160-162 URL: <http://rrcn.ru/en/archives/34936>

A dedicated analysis of spring and fall migration of the Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) and Steppe Eagle (*Aquila nipalensis*) in Turkmenistan has never been conducted before. Both species have been considered migratory, although in the last decade some individuals began to overwinter. Wide portions of their flyways pass over Turkmenistan. Both species are more often found and concentrated in the southern half of the country and areas containing an abundance of Great Gerbil (*Rhombomys opimus*) and Libyan Jird (*Meriones erythrorurus*), especially in population outbreak years.

The migrating Imperial Eagle may be encountered almost everywhere, preferring areas in various open habitats in the flat parts of the country. It is difficult to estimate the total number of migrating Imperial Eagles, as well as Steppe Eagles, because it is rarely possible to record them over large areas during migration.

We have put together the few known facts: a migrating flock of 26 individuals was recorded on April 28, 1939, near the Karabogazgol Strait (Isakov, Vorobyev, 1940); after detailed observations in 1949–1958 the Imperial Eagle was recorded twice in Badkhyz (Sukhinin, 1971), and only

once in 1984–1997 (Bukreev, 1997); 37 Imperial Eagles have been observed in a flyway on October 20, 1976, in the delta of the Murghab River (in the Karakum lowlands), 36 km north of the village of Chashgyn.

In the South-Eastern shore of the Caspian Sea there were 2 sightings over the period of 1977–1991: in October 1977 (3 individuals near Maloye Delili Lake) and March 1979 (2 individuals near Cheloyuk settlement) (A.A. Karavaev, unpublished data);

In Central Kopetdagh in 1990–2010 this eagle was recorded only 7 times, with 1–2 birds observed each time, for a total of 27 birds (Efimenko, 2010), including once a flock of 9 individuals (Efimenko N.N., unpublished data);

In the Western Kopetdagh in 2009–2018 it was also recorded 7 times, usually 1–2 individuals, with one observation of 6 individuals at one time (March 6, 2015) (Khodzhamuradov, Rustamov, 2010; 2019).

Although Steppe Eagles can be found throughout Turkmenistan, they migrate mostly over the western and southeastern parts of the country. The first flyway is predominantly over the Western Kopetdag and then through Southern Ustyurt (territories surrounding Karabogazgol bay and Sarakamysh lake), while the other goes through the broader Badkhyz corridor further along the edge of the Southeastern Karakum and Karabil to the southern half of the Sundukly Desert (Tallimerjen massif).

Individual migrant streams can be traced along the foothills of the Bolshoi Balkhan and Maliy Balkhan, Kopetdag and/or across the Karakums. At the same time, birds can be seen everywhere in small groups and even singly (as if in isolation, but parallel to the main stream), crossing the flat portion of Turkmenistan in a broad front. Compared to the Imperial eagle, there are considerably more recorded sightings of Steppe Eagles (detailed analysis is given in the report).

Eastern Imperial Eagle
(*Aquila heliaca*).

Photo by
R. Bekmansurov.

Орёл-могильник
(*Aquila heliaca*).
Фото Р. Бекмансурова.

Карақус
(*Aquila heliaca*).
Р. Бекмансуровтын
фотосы.

К ВОПРОСУ О МИГРАЦИЯХ ОРЛА-МОГИЛЬНИКА И СТЕПНОГО ОРЛА В ТУРКМЕНИСТАНЕ

Рустамов Э.А., Ходжамурадов Х.И., Вейисов А.С. (Мензбировское орнитологическое общество, Москва, Россия)

Контакт:

Эльдар Рустамов
elldaru@mail.ru

Ходжамурад
Ходжамурадов
hojaturad@mail.ru

Атамурад Вейисов
atamuratveyis@
gmail.com

Steppe Eagle
(*Aquila nipalensis*).
Photo by
R. Bekmansurov.

Степной орёл
(*Aquila nipalensis*).
Фото Р. Бекмансурова.

Дала қыраны
(*Aquila nipalensis*).
Р. Бекмансуровтын
фотосы.

Рекомендуемая цитата: Рустамов Э.А., Ходжамурадов Х.И., Вейисов А.С. К вопросу о миграциях орла-могильника и степного орла в Туркменистане. – Пернатые хищники и их охрана. 2023. Спецвып. 2. С. 160–162. DOI: 10.19074/1814-8654-2023-2-160-162 URL: <http://rrrcn.ru/ru/archives/34936>

Специального анализа весеннего и осеннего пролёта орла-могильника (*Aquila heliaca*) и степного орла (*Aquila nipalensis*) в Туркменистане ранее не проводилось. Оба вида считались пролётными, хотя в последнее десятилетие часть из них стала оставаться на зиму. Через территорию Туркменистана проходят широкие фронты их пролётных путей. Оба вида чаще встречаются и концентрируются в южной половине страны и в местах с обилием большой (*Rhombomys opimus*) и краснохвостой (*Meriones erythrorurus*) песчанок, особенно в годы вспышек.

Орёл-могильник на пролёте может быть встречен практически повсеместно. Предпочитаемые районы в различных открытых местообитаниях равнинной части страны. Оценить общее количество мигрирующих орлов-могильников, как и степных орлов, затруднительно, поскольку редко удаётся регистрировать их на больших площадях во время пролёта. Приведём немногочисленные собранные факты: у пролива Карабогазгол 28 апреля 1939 г. была отмечена пролётная стая из 26 особей (Исаков, Воробьев, 1940); в Бадхызе при тщательных наблюдениях в 1949–1958 гг. могильник был зарегистрирован дважды (Сухинин,

1971), а в 1984–1997 гг. лишь однажды (Букреев, 1997); 20 октября 1976 г. в дельте р. Мургаб (в низменных Каракумах), 36 км севернее пос. Чашгын, в пролётной струе учтено 37 могильников; за 1977–1991 гг. в Юго-Восточном Прикаспии было 2 встречи – в октябре 1977 г. (3 особи у оз. Малое Делили) и марте 1979 г. (2 особи у пос. Челюк) (А.А. Караваев, неопубл. данные); в Центральном Копетдаге за 1990–2010 гг. этот орёл регистрировался лишь 7 раз, причём учитывалось по 1–2 птицы, за все учёты – 27 птиц (Ефименко, 2010), из них однажды стая из 9 особей (Ефименко Н.Н., неопубл. данные); в Западном Копетдаге в 2009–2018 гг. также встречен 7 раз, обычно по 1–2 особи, лишь однажды (6 марта 2015 г.) отмечено сразу 6 птиц (Ходжамурадов, Рустамов, 2010; 2019).

Степные орлы хотя и могут встречаться по всему Туркменистану, но мигрируют большей частью по западным и юго-восточным районам страны. Первый путь преимущественно пролегает через Западный Копетдаг и далее через Южный Устюрт (Прикарабагзые и Присарыкамышье), а другой идёт через широкий Бадхызский коридор, далее по краю Юго-Восточных Каракумов и Карабилю к южной половине пустыни Сундуклы (массив Таллымерджен). Отдельные струи мигрантов прослеживаются по предгорьям Больших и Малых Балханов, Копетдага и/или через Каракумы. Вместе с тем, птицы могут попадаться повсеместно небольшими группами и даже одиночно (как бы в отрыве, но параллельно от основной струи), преодолевая равнинный Туркменистан широким фронтом. По сравнению с могильником, фактов регистрации степных орлов значительно больше (в докладе приведён их подробный анализ).

ТҮРІКМЕНТСАНДА ҚАРАҚҰСТАР МЕН ДАЛА ҚЫРАНДАРЫНЫҢ КӨШІ-ҚОНЫ ТУРАЛЫ СҰРАҚТАР

Рустамов Э.А., Ходжамурадов Х.И., Вейисов А.С. (Мензбер орнитологиялық қоғамы, Мәскеу, Ресей)

Контакт:

Эльдар Рустамов
elldaru@mail.ru

Ходжамурад
Ходжамурадов
hojamurad@mail.ru

Атаммурад Вейисов
atamuratveyis@
gmail.com

Ұсынылатын дәйексөз: Рустамов Э.А., Ходжамурадов Х.И., Вейисов А.С. Түрікментсанда қарақұстар мен дала қырандарының көші-қоны туралы сұрақтар. – Пєрнатые хищники и их охрана. 2023. Спецвып. 2. С. 160–162. DOI: 10.19074/1814-8654-2023-2-160-162 URL: <http://rrcn.ru/ru/archives/34936>

Түрікменстандағы қарақұстын (*Aquila heliaca*) және дала қыранының (*Aquila nipalensis*) көктемгі және күзгі ұшып өтуіне арнайы талдау бұрын жүргізілмеген. Екі түр де ұшып өтетін болып саналды. Соңғы онжылдықта олардың кейбіреулері қыстау үшін қала бастады. Олардың ұшу жолдарының кен фронттары Түрікменстан аумағы арқылы өтеді. Екі түр де жиірек кездеседі және елдің оңтүстік жартысында және аймақтарда, әсіресе, үлкен (*Rhombomys opimus*) және қызыл құйрықты (*Meriones erythrorus*) құмтышқандардың саны мол жылдары сол жерлерде шоғырланады.

Қарақұсты ұшып өту кезінде дерлік барлық жерде көруге болады. Елдің жазық бөлігінің әртүрлі ашық мекендері – қолайлы аймақтары. Көшіп-қонатын қарақұстардың, сондай-ақ дала қырандарының жалпы санын есептеу қиын, өйткені оларды көші-қон кезінде үлкен аумақтарда тіркеу мүмкіндігі аз.

Жиналған азғана деректерді келтірейік: 1939 жылы 28 сәуірде Қарабоғазкөл бұғазының маңында 26 бас құстан тұратын ұшып өтетін топ байқалды (Исаков, Воробьев, 1940); 1949–1958 жж. Бадхызда мұқият бақылаулар кезінде қарақұс екі рет (Сухинин, 1971 ж.), ал 1984–1997 жж. тек бір рет (Букреев, 1997); 1976 жылы

20 қазанда Мурғаб (жазық таулы Қарақұмда) өзені атырауында, Чашғын ауылынан солтүстікке қарай 36 км жерде ұшып өту ағынында 37 қарақұс есепке алынды; 1977–1991 жж. Оңтүстік-Шығыс Каспий өңірінде 2 рет кездесті – 1977 жылы қазанда (Кіші Делили көлінің маңында 3 бас құс) және 1979 жылы наурызда (2 бас құс Челоюк ауылы маңында) (А.А. Караваев, жарияланбаған деректер); Орталық Копетдагта 1990–2010 жж. бұл қыран бар болғаны 7 рет тіркелді, бұл ретте 1–2 құстан есептелді, барлық санау бойынша – 27 бас құс (Ефименко, 2010), оның ішінде бір рет 9 бас құстан (Ефименко Н.Н., жарияланбаған деректер), Батыс Копетдагта 2009 ж. – 2018 жж. сондай-ақ 7 рет кездесті, әдетте 1–2 бас құс, тек бір рет (2015 ж. 6 наурыз) бірден 6 бас құс белгіленді (Ходжамурадов, Рустамов, 2010; 2019).

Дала қырандарын Түрікменстанның барлық жерінде кездестіруге болатынымен, олар негізінен елдің батыс және оңтүстік-шығыс аймақтарына қоныстайды. Бірінші бағыт негізінен Батыс Көпетдаг арқылы, одан әрі Оңтүстік Үстірт арқылы (Қарабоғазы мен Сарықамышы), ал екіншісі кен Бадхыз дәлізі арқылы әрі қарай Оңтүстік-Шығыс Қарақұм мен Қарабилдің шетімен Сундулы шөлінің оңтүстік жартысына өтеді. (Таллимержен сілемі). Көшіп-қонушылардың басқа бір бөлек ағын тобын Үлкен және Кіші Балхан, Копетдаг тау бөктерінде және/немесе Қарақұм шөлі арқылы байқауға болады. Сонымен қатар, құстарды барлық жерде шағын топтарда және тіпті жеке бастарын (оқшауланған сияқты, бірақ негізгі ағынға параллель) кен майданды жазық Түрікменстанды кесіп өтуі кезінде көруге болады. Қарақұспен салыстырғанда дала қырандарының тіркелу фактілері айтарлықтай көп (оларға егжей-тегжейлі талдау есепте берілген).

Steppe Eagle
(*Aquila nipalensis*).
Photo by
R. Bekmansurov.

Степной орёл
(*Aquila nipalensis*).
Фото Р. Бекмансурова.

Дала қыраны
(*Aquila nipalensis*).
Р. Бекмансуровтың
фотосы.

